

PROGRAM PORADENSKÝCH SLUŽEB ZŠ KOVÁŘOV

V Kovářově dne 2. 1. 2018

Mgr. Libor Mandovec, ředitel školy

1. ZÁKLADNÍ CHARAKTERISTIKA PORADENSKÝCH SLUŽEB VE ŠKOLE

1.1 Škola zpracovává a uskutečňuje program poradenských služeb ve škole, který zahrnuje popis a vymezení rozsahu činností pedagogických pracovníků podílejících se na poskytování poradenských služeb, preventivní program školy včetně strategie předcházení školní neúspěšnosti, šikaně a dalším projevům rizikového chování.

1.2 Poradenské služby ve škole jsou zajišťovány výchovným poradcem, kariérovým poradcem, školním metodikem prevence a jejich konzultačním týmem složeným z vybraných pedagogů školy.

1.3 **Výchovný poradce** se věnuje procesu integrace žáků se speciálními vzdělávacími potřebami (včetně integrace nadaných žáků). **Výchovný - kariérový poradce** se věnuje problematice kariérového poradenství. **Školní metodik prevence** pracuje především v oblasti prevence rizikového chování.

1.4 Na poskytování poradenských služeb se dále podílí ředitel školy, třídní učitelé, učitelé pracovních činností, koordinátor ŠVP, případně další učitelé. Všichni tito pedagogové poskytují metodickou a konzultační podporu žákům a jejich rodičům a vytváří konzultační tým pro poradenské pracovníky školy.

1.5 Služby poskytované školou jsou koordinovány se školskými poradenskými zařízeními v oblasti.

2. VYMEZENÍ PORADENSKÝCH SLUŽEB VE ŠKOLE

2.1 poskytování podpůrných opatření pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami,

2.2 sledování a vyhodnocování účinnosti zvolených podpůrných opatření,

2.3 prevence školní neúspěšnosti,

2.4 kariérové poradenství spojující vzdělávací, informační a poradenskou podporu k vhodné volbě vzdělávací cesty a pozdějšímu profesnímu uplatnění,

2.5 podpora vzdělávání a sociálního začleňování žáků z odlišného kulturního prostředí a s odlišnými životními podmínkami,

2.6 podpora vzdělávání žáků nadaných a mimořádně nadaných,

2.7 průběžná a dlouhodobá péče o žáky s výchovnými či vzdělávacími obtížemi a vytváření příznivého sociálního klimatu pro přijímání kulturních a jiných odlišností ve škole a školském zařízení,

2.8 včasná intervence při aktuálních problémech u jednotlivých žáků a třídních kolektivů,

2.9 předcházení všem formám rizikového chování včetně různých forem šikany a diskriminace,

2.10 průběžné vyhodnocování účinnosti preventivních programů uskutečňovaných školou,

2.11 metodická podpora učitelům při použití psychologických a speciálně pedagogických postupů ve vzdělávací činnosti školy,

2.12 spolupráce a komunikace mezi školou a zákonnými zástupci,

2.13 spolupráce školy při poskytování poradenských služeb se školskými poradenskými zařízeními.

3. CÍLE ŠKOLNÍHO PORADENSKÉHO PRACOVÍŠTĚ

3.1 Realizovat preventivní programy na škole a sledovat jejich účinnost

3.2 Zajistit kvalitní služby kariérového poradenství pro žáky

3.3 Vytvářet podmínky pro integraci žáků se speciálními vzdělávacími potřebami i žáků mimořádně nadaných

3.4 Vytvořit předpoklady pro dlouhodobé snižování neprospěchu žáků

3.5 Budovat příznivé sociální klima na škole i v jednotlivých třídách

3.6 Zajistit včasnou intervenci při aktuálních problémech žáků a třídních kolektivů

3.7 Prohloubit spolupráci a komunikaci mezi školou a rodiči

3.8 Koordinovat poradenské služby poskytované školou se službami specializovaných poradenských zařízení, zejména PPP, SPC a úřadů práce

3.9 Poskytovat metodickou podporu pedagogickým pracovníkům

3.10 Podporovat individuální práci se žáky

4. PERSONÁLNÍ OBSAZENÍ ŠKOLNÍHO PORADENSKÉHO PRACOVÍŠTĚ

jméno pracovníka	funkce	konzultační hodiny	místnost	e-mail	telefon
Mgr. Petra Baštýřová	výchovný poradce	úterý 13:15 – 14:00	školní poradenské pracoviště	petra.bastyrova@zskovarov.cz	608279654
Mgr. Jaroslav Smrčina	kariérový poradce	středa 7:15 - 7:35 12:30 - 13:15	kabinet fyziky	jaroslav.smrčina@zskovarov.cz	608920120
Mgr. Jana Vlnová	školní metodik prevence	pátek 7:10 – 7:40	kabinet cizích jazyků	jana.vlnova@zskovarov.cz	606452491

5. PODMÍNKY POSKYTOVÁNÍ PORADENSKÝCH SLUŽEB VE ŠKOLE

5.1 PROSTORY A VYBAVENÍ

V naší škole máme samostatnou místnost k poskytování poradenských služeb – školní poradenské pracoviště. Kariérový poradce využívá ke své činnosti také předmětový kabinet (nová budova 1. patro, kabinet fyziky - č. dveří 202), stejně tak jako metodik prevence (nová budova přízemí, kabinet cizích jazyků - č. dveří 211). K ukládání dokumentace v listinné podobě slouží všem uzamykatelné skříňe. Dokumentace se vydává na základě žádosti odpovědného pracovníka, během zpracování nesmí být ponechána bez dohledu, po ukončení zpracování musí být neprodleně vrácena na určené místo.

5.2 ČASOVÁ DOSTUPNOST SLUŽEB

Každý z poradenských pracovníků má stanoveny pravidelné konzultační hodiny pro žáky, rodiče i ostatní – jejich rozpis je uveden výše. Dostupnost členů konzultačního týmu poradenských pracovníků školy je plánována předem po předchozí dohodě během celého týdne.

5.3 INFORMOVANOST O SLUŽBÁCH

Přehled o poskytovaných poradenských službách, které škola poskytuje žákům a jejich rodičům, je veřejně přístupný na webových stránkách školy.

5.4 PRÁCE S INFORMACEMI A DŮVĚRNÝMI DATY

Informace a důvěrná data o žácích a jejich rodičích, která se poradenští pracovníci školy a členové konzultačního týmu poradenských pracovníků školy dozvědí v souvislosti s výkonem své poradenské činnosti, jsou ochraňována v souladu se zákonem č.101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů. Poradenští pracovníci školy zejména zachovávají mlčenlivost o skutečnostech týkajících se osobních údajů žáků a zákonných zástupců žáků (citlivým údajem je zdravotní stav žáka) a dbají na to, aby nebyla porušována autorská práva v souvislosti s využíváním software k administrativě i reedukaci.

Podmínkou pro poskytnutí školní poradenské služby nezletilému žákovi je souhlas jeho zákonných zástupců (generální souhlas). Souhlas není potřeba v případech, kdy je ohroženo duševní nebo tělesné zdraví dítěte nebo osob v jeho okolí a v případech, kdy soud požádá o psychologické vyšetření žáka.

5.5 PŘEVOD DOKUMENTACE A NÁSTROJOVÉHO VYBAVENÍ

V případě že škola ukončí pracovní smlouvu s pracovníkem poskytujícím poradenskou službu, ředitel školy zajistí předání dokumentace a nástrojového vybavení novému pracovníkovi, případně zajistí předání dokumentace do archivu školy.

5.6 SEZNAM DOKUMENTACE VEDENÉ ŠPP

co	kdo	kde	jak
Seznam žáků se SVP	VP	Školní síť	elektronicky
Plány pedagogické podpory	VP	Školní síť	papírově i el.
Individuální vzdělávací plány	VP	Školní síť	papírově i el.

Evidence individuální péče	ZŘŠ	Školní síť	elektronicky
Informované souhlasy	VP	Poradenské pracoviště	papírově
Zápisy z jednání s rodiči (opatření)	VP, TU, ŠMP	Poradenské pracoviště	papírově
Deník výchovného poradce	VP	Poradenské pracoviště	papírově
Deník metodika prevence - případy	ŠMP	Poradenské pracoviště	papírově
Deník vých. – kariérového poradce	VKP	Poradenské pracoviště	papírově
Komunikace s OSPOD, PČR apod.	VP, ŠMP, ŘŠ	Kancelář	papírově
Agenda programů primární prevence	ŠMP	Poradenské pracoviště	papírově
Agenda přihlášek na SŠ	VKP	Poradenské pracoviště	papírově
Záznamy o práci s třídními kolektivy	ŠMP	Poradenské pracoviště	papírově
Deník TU	TU	Poradenské pracoviště	papírově

6. STANDARDNÍ ČINNOSTI PORADENSKÝCH PRACOVNÍKŮ ŠKOLY

Standardní činnost poradenských pracovníků školy zahrnují služby, které jsou poskytovány žákům, jejich zákonným zástupcům a pedagogickým pracovníkům.

6.1 VÝCHOVNÝ PORADCE

1. OBECNÉ PORADENSKÉ ČINNOSTI:

- **Vyhledávání a orientační šetření** žáků, jejichž vývoj a vzdělávání vyžadují zvláštní pozornost a příprava návrhů na další péči o tyto žáky, včetně **spolupráce na přípravě, kontrole a evidenci plánu pedagogické podpory pro žáky** s potřebou podpůrného opatření v 1. stupni.
- **Zprostředkování** vstupní a průběžné **diagnostiky speciálních vzdělávacích potřeb a mimořádného nadání** a intervenčních činností pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami nebo mimořádně nadané žáky **ve školských poradenských zařízeních**.
- **Spolupráce se školskými poradenskými zařízeními při zajišťování podpůrných opatření** pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami a intervenčních činností pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami.
- **Příprava podmínek** pro vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami ve škole, **koordinace poskytování poradenských služeb těmto žákům školou** a školskými poradenskými zařízeními a koordinace vzdělávacích opatření u těchto žáků.

2. OBECNÉ METODICKÉ A INFORMAČNÍ ČINNOSTI:

- **Metodická pomoc pedagogickým pracovníkům školy:**
 - a) s přípravou a vyhodnocováním plánu pedagogické podpory,
 - b) s naplňováním podpůrných opatření ve vzdělávání žáků se SVP,
 - c) s tvorbou a vyhodnocováním individuálních vzdělávacích plánů,

d) v práci s nadanými a mimořádně nadanými žáky.

- **Zprostředkování nových metod pedagogické diagnostiky** a intervence pedagogickým pracovníkům školy.
- **Metodická pomoc pedagogickým pracovníkům školy** v otázkách integrace, individuálních vzdělávacích plánů, práce s nadanými žáky apod.
- **Předávání odborných informací** z oblasti péče o žáky se speciálními vzdělávacími potřebami pedagogickým pracovníkům školy.
- **Poskytování informací** o činnosti školy, školských a dalších poradenských zařízení v regionu, o jejich zaměření, kompetencích a o možnostech využívání jejich služeb **žákům a jejich zákonným zástupcům.**
- **Shromažďování odborných zpráv a informací o žácích v poradenské péči** dalších poradenských zařízení a jejich zajištění v souladu se zákonem o ochraně osobních údajů.
- **Vedení písemných záznamů umožňujících doložit rozsah a obsah činnosti** výchovného poradce, navržená a realizovaná opatření.

6.2 VÝCHOVNÝ - KARIÉROVÝ PORADCE

1. OBECNÉ PORADENSKÉ ČINNOSTI:

- **Kariérové poradenství a poradenská pomoc** při rozhodování o další vzdělávací a profesní cestě žáků, tj. zejména:
 - a) koordinace mezi hlavními oblastmi kariérového poradenství** - kariérovým vzděláváním a diagnosticko-poradenskými činnostmi zaměřenými k volbě vzdělávací cesty žáka,
 - b) základní skupinová šetření k volbě povolání**, administrace, zpracování a interpretace zájmových dotazníků v rámci vlastní odborné kompetence a analýzy preferencí v oblasti volby povolání žáků,
 - c) individuální šetření k volbě povolání** a individuální poradenství v této oblasti ve spolupráci s třídním učitelem,
 - d) poradenství zákonným zástupcům** s ohledem na očekávání a předpoklady žáků ve spolupráci s třídním učitelem,
 - e) spolupráce se školskými poradenskými zařízeními** a středisky výchovné péče při zajišťování poradenských služeb přesahujících kompetence školy,
 - f) zajišťování skupinových návštěv žáků školy** v informačních poradenských střediscích krajských poboček Úřadu práce České republiky a poskytování informací žákům a zákonným zástupcům o možnosti individuálního využití informačních služeb těchto středisek,
 - g) poskytování služeb kariérového poradenství žákům cizincům** se zřetelem k jejich speciálním vzdělávacím potřebám.
- Poskytování služeb kariérového poradenství pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami a zejména pro žáky uvedené v § 16 odst. 9 školského zákona.

2. OBECNÉ METODICKÉ A INFORMAČNÍ ČINNOSTI:

- **Metodická pomoc pedagogickým pracovníkům** školy v otázkách kariérového rozhodování žáků.
- **Předávání odborných informací** z oblasti kariérového poradenství.
- **Poskytování informací** o činnosti školy, školských a dalších poradenských zařízení v regionu, o jejich zaměření, kompetencích a o možnostech využívání jejich služeb **žákům a jejich zákonným zástupcům**.
- **Vedení písemných záznamů umožňujících doložit rozsah a obsah činnosti** výchovného poradce, navržená a realizovaná opatření.

6.3 ŠKOLNÍ METODIK PREVENCE

1 METODICKÉ A KOORDINAČNÍ ČINNOSTI

- **Koordinace tvorby, kontrola, evaluace a participace při realizaci minimálního preventivního programu školy.**
- **Koordinace a participace na realizaci aktivit školy zaměřených na prevenci** záškoláctví, závislostí, násilí, vandalismu, sexuálního zneužívání, zneužívání sektami, rasismu a xenofobie, prekriminálního a kriminálního chování, rizikových projevů sebepoškození a dalších projevů rizikového chování (např. PEER program).
- **Metodické vedení činnosti pedagogických pracovníků školy** v oblasti prevence rizikového chování. Vyhledávání a nastavení vhodné podpory směřující k odstranění rizikového chování.
- **Koordinace vzdělávání pedagogických pracovníků školy** v oblasti prevence rizikového chování.
- **Individuální a skupinová práce se žáky** a studenty s obtížemi v adaptaci, **se sociálně-vztahovými problémy, s rizikovým chováním** a problémy, které negativně ovlivňují jejich vzdělávání.
- **Koordinace přípravy a realizace aktivit zaměřených** na zapojování multikulturních prvků do vzdělávacího procesu a **na integraci žáků/cizinců**; prioritou v rámci tohoto procesu je prevence rasismu, xenofobie a dalších jevů, které souvisejí s přijímáním odlišnosti.
- **Koordinace spolupráce školy s orgány státní správy a samosprávy**, které mají v kompetenci problematiku prevence rizikového chování, s metodikem preventivních aktivit v poradně a s poradenskými, terapeutickými, preventivními, krizovými, a dalšími odbornými pracovišti, zařízeními a institucemi, které působí v oblasti prevence rizikového chování.
- **Kontaktování odpovídajícího odborného pracoviště a participace na intervenci** a následné péči v **případě akutního výskytu rizikového chování**.
- **Shromažďování odborných zpráv a informací o žácích v poradenské péči** specializovaných poradenských zařízení v rámci prevence rizikového chování v souladu se zákonem o ochraně osobních údajů.
- **Vedení písemných záznamů umožňujících doložit rozsah a obsah činnosti** školního metodika prevence, navržená a realizovaná opatření.

2. INFORMAČNÍ ČINNOSTI

- **Zajišťování a předávání odborných informací** o problematice rizikového chování, o nabídkách programů a projektů, o metodách a formách specifické primární prevence **pedagogickým pracovníkům školy.**
- **Prezentace výsledků preventivní práce školy,** získávání nových odborných informací a zkušeností.
- **Vedení a průběžné aktualizování databáze spolupracovníků školy pro oblast prevence rizikového chování,** zejména orgánů státní správy a samosprávy, středisek výchovné péče, poskytovatelů sociálních služeb, zdravotnických zařízení, Policie České republiky, orgánů sociálně-právní ochrany dětí, nestátních organizací působících v oblasti prevence, center krizové intervence a dalších zařízení, institucí a jednotlivých odborníků.
- **Předávání informací a zpráv o realizovaných preventivních programech** zákonným zástupcům, pedagogickým pracovníkům školy a školskému poradenskému zařízení.
- **Vedení dokumentace, evidence a administrativa** související se standardními činnostmi v souladu se zákonem o ochraně osobních údajů a předávání informací o realizovaných preventivních programech školy pro potřeby zpracování analýz, statistik a krajských plánů prevence.

3. PORADENSKÉ ČINNOSTI

- **Vyhledávání a orientační šetření žáků s rizikem či projevy rizikového chování; poskytování poradenských služeb těmto žákům a jejich zákonným zástupcům,** případně zajišťování péče odpovídajícího odborného pracoviště ve spolupráci s třídními učiteli.
- **Spolupráce s třídními učiteli při zachycování varovných signálů spojených s možností rozvoje rizikového chování** u jednotlivých žáků a tříd a participace na sledování úrovně rizikových faktorů, které jsou významné pro rozvoj rizikového chování ve škole.
- **Příprava podmínek pro integraci žáků se specifickými poruchami chování** ve škole a koordinace poskytování poradenských a preventivních služeb těmto žákům školou a specializovanými školskými zařízeními.

7. STANDARDNÍ ČINNOSTI ČLENŮ KONZULTAČNÍHO TÝMU

7.1 TŘÍDNÍ UČITEL

- **motivuje vytvoření vnitřních pravidel třídy,** která jsou v souladu se školním řádem, a **dbá na jejich spravedlivé dodržování** (vytváření otevřené bezpečné atmosféry a pozitivního sociálního klimatu ve třídě)
- **podporuje rozvoj pozitivních sociálních interakcí mezi žáky třídy**
- **zprostředkovává komunikaci s ostatními členy pedagogického sboru** a je garantem spolupráce školy **s rodiči žáků třídy**
- získává a **udržuje si přehled o osobnostních zvláštностech žáků třídy** a o jejich rodinném zázemí
- **spolupracuje s výchovným poradcem při poskytování poradenských služeb** týkajících se rozhodování o další vzdělávací a **profesní dráze** žáků třídy

- **spolupracuje se školním metodikem prevence** na včasném vyhledávání varovných signálů, podílí se **na realizaci minimálního preventivního programu, diagnostikuje vztahy ve třídě**
- **vytváří podmínky pro poskytování podpůrných opatření** žákům se speciálními vzdělávacími potřebami ve třídě
- **je zodpovědný za vytvoření plánu pedagogické podpory žáka.** Plán pedagogické podpory vytváří s metodickou podporou výchovného poradce. Na tvorbě PLPP se účastní i vyučující jiných předmětů
- **vyhodnocuje poskytování podpůrných opatření prvního stupně** ve spolupráci s dalšími vyučujícími
- **ve spolupráci s výchovným poradcem vytváří individuální vzdělávací plán** a při jeho tvorbě koordinuje i vyučující dalších předmětů

7.2 UČITEL

- **dbá na dodržování školního řádu** a vnitřních pravidel
- úzce **spolupracuje s třídním učitelem** při řešení výchovných a vzdělávacích problémů
- **informuje třídního učitele o žácích**, jejichž vývoj a vzdělávání vyžadují zvláštní pozornost
- **vyhledává žáky nadané** a v rámci svého předmětu je podporuje v jejich zájmech, připravuje je na soutěže
- spolupracuje a **za svůj předmět vytváří plán pedagogické podpory**
- **s třídním učitelem vyhodnocuje**, případně aktualizuje **PLPP za svůj předmět**
- **podílí se** pod vedením výchovného poradce a třídního učitele **na vytvoření**, případně aktualizaci **a realizaci individuálního vzdělávacího plánu**

7.3 UČITEL PRACOVNÍCH ČINNOSTÍ 8. – 9. ROČNÍK

- v plném rozsahu **zařazuje do výuky** pro žáky 8. a 9. ročníku **tematický okruh Svět práce** (viz ŠVP ZŠ Kovářov)
- **motivuje žáky k odpovědnosti za vlastní životní dráhu** a k uvědomění si významu vzdělání pro život
- **podporuje sebepoznávání** a konstruktivní zvažování profesních možností žáků
- **pomáhá žákům orientovat se ve světě práce** a vzdělávacích příležitostí a vytvářet si představu o nabídce profesních a vzdělávacích možností
- **učí je nahlížet na složitost jednotlivých profesí** v porovnání s vlastními možnostmi a předpoklady
- **seznamuje žáky s možnostmi podpory státu ve sféře zaměstnanosti** a v poradenských a zprostředkovatelských službách
- úzce **spolupracuje s výchovným – kariérovým poradcem**

7.4 KOORDINÁTOR ŠVP

- **pomáhá** výchovnému poradci a třídnímu učiteli **při přípravě individuálního vzdělávacího plánu v oblasti školních vzdělávacích výstupů**
- **předkládá návrhy** na podpůrná opatření týkající se změn **v organizaci výuky** (výuka žáka v jiném ročníku, výuka předmětů speciálně pedagogické péče apod.)
- **eviduje nadané a mimořádně nadané žáků** a koordinuje jejich podporu či úpravy ve vzdělávání

8. ZAJIŠTĚNÍ VZDĚLÁVÁNÍ ŽÁKŮ SE SPECIÁLNÍMI VZDĚLÁVACÍMI POTŘEBAMI

Škola vytváří podmínky pro vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných a mimořádně nadaných v souladu se zákonem č. 82/2015 Sb. a s navazujícími právními předpisy. Žáci se speciálními vzdělávacími potřebami jsou vzděláváni s využitím podpůrných opatření, která mají kompenzovat jejich speciální vzdělávací potřeby a vyrovnávat jejich obtíže ve vzdělávání. Těmito opatřeními se rozumí nezbytné úpravy ve vzdělávání a školních poradenských službách, které odpovídají zdravotnímu stavu, kulturnímu prostředí nebo jiným životním podmínkám žáka. Žáci se speciálními vzdělávacími potřebami mají právo na bezplatné poskytování podpůrných opatření školou a školským zařízením. Předpokládá se i využívání kompenzačních pomůcek, speciálních pomůcek a učebnic. Podpůrná opatření se člení do 5 stupňů, podle organizační, pedagogické a finanční náročnosti. Podpůrná opatření je možné kombinovat, pokud to vyžadují obtíže žáka.

8.1 POSTUP ŠKOLY PŘI POSKYTOVÁNÍ PODPŮRNÝCH OPATŘENÍ PRVNÍHO STUPNĚ

Podpůrná opatření 1. stupně poskytuje škola sama, v součinnosti se školním poradenským pracovištěm. Tato podpůrná opatření mají podobu jednak individualizace přístupu k žákovi a jednak tzv. plánu pedagogické podpory. Pokud podpůrná opatření poskytovaná školou nevedou k úpravě vzdělávání žáka a k pozitivní změně, škola nejpozději do 3 měsíců doporučí zákonnému zástupci žáka návštěvu školského poradenského zařízení.

Primárně je využita přímá podpora žáka ve výuce (např. přesazení žáka na jiné místo, diferenciaci výuky ve skupinách, poskytnutí delšího času na vypracování úkolu, volba typu písemné nebo ústní zkoušky apod.).

V případě, pokud již přímá podpora ve výuce nepostačuje, **přichází na řadu plán pedagogické podpory (PLPP):**

- PLPP sestavuje třídní učitel ve spolupráci s učitelem konkrétního vyučovacího předmětu za pomoci výchovného poradce.
- PLPP má formálně jednotnou podobu, která vychází z přílohy č. 3 vyhlášky č. 27/2016 Sb. o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných v platném znění.
- PLPP obsahuje: charakteristiku žáka a jeho obtíží, stanovení cílů rozvoje žáka plánem podpory, podpůrná opatření ve škole - metody výuky a jejich specifikace, organizace výuky, hodnocení žáka, pomůcky, požadavky na organizaci práce učitelů, podpůrná opatření v rámci domácí přípravy, vyhodnocení účinnosti PLPP.

- Třídní učitel seznámí s PLPP ostatní vyučující, žáka a zákonného zástupce – zajistí podpisy.
- Třídní učitel s výchovným poradcem v daném termínu vyhodnotí PLPP, s hodnocením seznámí zákonného zástupce.
- Dle výsledku hodnocení PLPP doporučí výchovný poradce vyšetření ve školském poradenském zařízení nebo pokračování podpory v rámci PLPP.
- Do doby předání doporučení školským poradenským zařízením škole bude uplatňována stanovená podpora v rámci PLPP.
- Výchovný poradce ukládá PLPP na sdílený disk školy a shromažďuje PLPP v listinné podobě.

8.2 POSTUP ŠKOLY PŘI ZAJIŠŤOVÁNÍ PODPŮRNÝCH OPATŘENÍ DRUHÉHO AŽ PÁTÉHO STUPNĚ

Podpůrná opatření druhého až pátého stupně se poskytují na základě doporučení školského poradenského zařízení a s informovaným souhlasem zletilého žáka nebo zákonného zástupce žáka.

Výchovný poradce odpovídá za spolupráci se školským poradenským zařízením v souvislosti s doporučením podpůrných opatření žákovi se speciálními vzdělávacími potřebami. Pro účely poskytování poradenské pomoci školským poradenským zařízením zajistí výchovný poradce bezodkladné předání plánu pedagogické podpory školskému poradenskému zařízení, pokud se žák podle něho vzdělával.

Poradenskou pomoc školského poradenského zařízení může využít žák nebo jeho zákonný zástupce také na základě svého uvážení nebo na základě rozhodnutí orgánu veřejné moci podle jiného právního předpisu. Podpůrná opatření škola poskytuje bezodkladně po obdržení doporučení školského poradenského zařízení a udělení písemného informovaného souhlasu zletilého žáka nebo zákonného zástupce žáka.

Individuální vzdělávací plán (IVP):

- IVP zpracovává třídní učitel ve spolupráci s výchovným poradcem, žákem a zákonným zástupcem žáka.
- IVP je zpracován nejpozději do 1 měsíce ode dne, kdy škola obdržela doporučení a žádost zákonného zástupce žáka. Třídní učitel zprostředkovává žádost zákonných zástupců ihned po doručení doporučení školského poradenského zařízení.
- IVP může být doplňován a upravován v průběhu celého školního roku podle potřeb žáka.
- Třídní učitel seznámí s individuálním vzdělávacím plánem všechny vyučující žáka a současně žáka a zákonného zástupce žáka. Všichni potvrdí seznámení s IVP svým podpisem.
- Poskytování vzdělávání podle individuálního vzdělávacího plánu lze pouze na základě písemného informovaného souhlasu zletilého žáka nebo zákonného zástupce žáka. Informovaný souhlas zajišťuje výchovný poradce.
- Třídní učitel a výchovný poradce nejméně jednou ročně vyhodnocují naplňování IVP v součinnosti se školským poradenským zařízením.
- Výchovný poradce ukládá IVP na sdílený disk školy a shromažďuje IVP v listinné podobě.

9. VZDĚLÁVÁNÍ NADANÝCH A MIMOŘÁDNĚ NADANÝCH ŽÁKŮ

Vzdělávání dětí, žáků a studentů nadaných a mimořádně nadaných se uskutečňuje v souladu s ustanoveními zákona č. 561/2004 Sb. (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů a vyhlášky č. 27/2016 Sb. Za **nadaného žáka** se považuje především žák, který při adekvátní podpoře vykazuje ve srovnání s vrstevníky vysokou úroveň v jedné či více oblastech rozumových schopností, v pohybových, manuálních, uměleckých nebo sociálních dovednostech. Za **mimořádně nadaného žáka** se považuje především žák, jehož rozložení schopností dosahuje mimořádné úrovně při vysoké tvořivosti v celém okruhu činností nebo v jednotlivých oblastech rozumových schopností, v pohybových, manuálních, uměleckých nebo sociálních dovednostech.

9.1 POSTUP ŠKOLY PŘI POSKYTOVÁNÍ PODPŮRNÝCH OPATŘENÍ NADANÉMU ŽÁKOVI

Pokud učitel identifikuje u žáka vyšší nadání, aplikuje podpůrná opatření prvního stupně pro žáky vykazující zvýšené nadání. První stupeň podpůrných opatření v oblasti nadání zajišťuje podporu buď pro žáky, kteří jsou potencionálně mimořádně nadaní (a čekají na potvrzení ŠPZ) nebo se u nich mimořádné nadání nepotvrdí, ale přesto vykazují oproti svým vrstevníkům zvýšené nadání v určitých oblastech.

Příklady podpůrných opatření prvního stupně pro žáky vykazující zvýšené nadání:

- uplatňovat individuální přístup;
- využívat alternativní metody a formy práce;
- obohacovat učivo (v rámci RVP);
- umožnit samostatnou práci v hodinách a alternativní domácí úkoly;
- rozvíjet aktuální úroveň znalostí a dovedností bez ohledu na úroveň dovedností ostatních žáků;
- omezit opakování již zvládnutého učiva;
- vkládat do výuky učivo, které je doplňujícím a rozšiřujícím,
- podporovat samostatnou žákovskou práci v oblasti práce s informacemi,
- respektovat vlastní způsoby řešení problémů;
- nabízet zájmové kroužky
- nabízet a podporovat účast v soutěžích a olympiádách;
- používat alternativní učebnice a pracovní materiály, encyklopedie, odbornou literaturu, speciální výukové počítačové programy, didaktické hry, soupravy pro přírodovědné pokusy a pozorování apod.

9.2 POSTUP ŠKOLY PŘI POSKYTOVÁNÍ PODPŮRNÝCH OPATŘENÍ MIMOŘÁDNĚ NADANÉMU ŽÁKOVI

Zjišťování mimořádného nadání včetně vzdělávacích potřeb žáka provádí školské poradenské zařízení ve spolupráci se školou. Při vzdělávání mimořádně nadaných žáků vycházíme důsledně z principů individualizace a vnitřní diferenciaci.

Příklady pedagogicko-organizačních úprav při vzdělávání mimořádně nadaných žáků:

- individuální vzdělávací plány (IVP)
- doplnění, rozšíření a prohloubení vzdělávacího obsahu
- zadávání specifických úkolů
- zapojení do samostatných a rozsáhlejších prací a projektů

- vnitřní diferenciaci žáků v některých předmětech
- účast ve výuce některých předmětů se staršími žáky
- občasné (dočasné) vytváření skupin pro vybrané předměty s otevřenou možností volby na straně žáka
- přeřazení do vyššího ročníku bez absolvování předchozího ročníku.

9.3 VZDĚLÁVÁNÍ MIMOŘÁDNĚ NADANÉHO ŽÁKA PODLE IVP

Vzdělávání mimořádně nadaného žáka se může uskutečňovat podle individuálního vzdělávacího plánu, který vychází ze školního vzdělávacího programu, závěrů psychologického a speciálně pedagogického vyšetření a vyjádření zletilého žáka nebo zákonného zástupce žáka.

IVP obsahuje:

- závěry doporučení školského poradenského zařízení,
- závěry psychologického a speciálně pedagogického vyšetření a pedagogické diagnostiky, které blíže popisují oblast, typ a rozsah nadání a vzdělávací potřeby mimořádně nadaného žáka, případně vyjádření registrujícího praktického lékaře pro děti a dorost,
- údaje o způsobu poskytování individuální pedagogické, speciálně pedagogické nebo psychologické péče mimořádně nadanému žákovi,
- vzdělávací model pro mimořádně nadaného žáka, údaje o potřebě úprav v obsahu vzdělávání žáka, časové a obsahové rozvržení učiva, volbu pedagogických postupů, způsob zadávání a plnění úkolů, způsob hodnocení, úpravu zkoušek,
- seznam doporučených učebních pomůcek, učebnic a materiálů,
- určení pedagogického pracovníka školského poradenského zařízení, se kterým bude škola spolupracovat při zajišťování péče o mimořádně nadaného žáka,
- personální zajištění úprav a průběhu vzdělávání mimořádně nadaného žáka a
- určení pedagogického pracovníka školy pro sledování průběhu vzdělávání mimořádně nadaného žáka a pro zajištění spolupráce se školským poradenským zařízením.

Individuální vzdělávací plán (IVP):

- IVP zpracovává třídní učitel ve spolupráci s výchovným poradcem, žákem a zákonným zástupcem žáka.
- IVP je zpracován nejpozději do 1 měsíce ode dne, kdy škola obdržela doporučení a žádost zákonného zástupce žáka. Třídní učitel zprostředkovává žádost zákonných zástupců ihned po doručení doporučení školského poradenského zařízení.
- IVP může být doplňován a upravován v průběhu celého školního roku podle potřeb žáka.
- Třídní učitel seznámí s individuálním vzdělávacím plánem všechny vyučující žáka a současně žáka a zákonného zástupce žáka. Všichni potvrdí seznámení s IVP svým podpisem.
- Poskytování vzdělávání podle individuálního vzdělávacího plánu lze pouze na základě písemného informovaného souhlasu zletilého žáka nebo zákonného zástupce žáka. Informovaný souhlas zajišťuje výchovný poradce.
- Třídní učitel a výchovný poradce nejméně jednou ročně vyhodnocují naplňování IVP v součinnosti se školským poradenským zařízením.
- Výchovný poradce ukládá IVP na sdílený disk školy a shromažďuje IVP v listinné podobě.

SEZNAM ZKRATEK:

TU – třídní učitel
ŠMP – školní metodik prevence
VP – výchovný poradce
ŘŠ – ředitel školy
ŠPP – školní poradenské pracoviště
VK – výchovná komise
SŠ – střední škola
IVP – individuální vzdělávací plán
PLPP – plán individuální podpory
ŠPZ – školské poradenské zařízení
PPP – pedagogicko-psychologická poradna
SPC – speciálně pedagogické centrum
SVP – středisko výchovné péče (dle kontextu)
SVP – speciální vzdělávací potřeby (dle kontextu)
SPU – specifické poruchy učení
LMP – lehké mentální postižení
PAS – poruchy autistického spektra
OSPOD – orgán sociálně právní ochrany dětí

PŘÍLOHY:

Příloha č. 1 Preventivní program

Příloha č. 2 Postupy řešení krizových situací ve škole v oblasti rizikového chování

Příloha č. 3 Strategie předcházení školní neúspěšnosti

Příloha č. 4 Metodika pro třídní učitele k prevenci a řešení výchovných problémů žáků

Příloha č. 5 Školní program proti šikanování

Příloha č. 1

PREVENTIVNÍ PROGRAM

ŠKOLNÍ ROK 2017/2018

ZÁKLADNÍ ÚDAJE

Název a adresa školy	Základní škola Kovářov, okres Písek, 398 55, Kovářov 80
Jméno a příjmení ředitele	Mgr. Libor Mandovec
Telefon na ředitele	382 594 118
E-mail na ředitele	zs.kovarov@volny.cz

Jméno a příjmení školního metodika prevence	Mgr. Jana Vlnová
Telefon	382 594 118
E-mail	jana.vlnova@zskovarov.cz

Jméno a příjmení výchovného poradce	Mgr. Petra Baštýřová
Telefon	382 594 118
E-mail	petra.bastyrova@zskovarov.cz

	Počet tříd	Počet žáků
ZŠ – I. stupeň	5	79
ZŠ - II. stupeň	4	68
Celkem	9	147

I. PRÁCE PEDAGOGICKÉHO SBORU A VEDENÍ ŠKOLY

1. Plán vzdělávání pedagogických pracovníků v oblasti prevence SPJ

Název a odborné zaměření vzdělávání	Počet hodin	Datum konání	Realizátor – organizace, odborník	Počet školených pedagogů
Kázeň a klima školy	x	12.10.2017		1
Výživa ve výchově ke zdraví	x	16.10.2017		1

2. Plán vzdělávání ŠMP v oblasti prevence SPJ

Název a odborné zaměření vzdělávání	Počet hodin	Datum konání	Realizátor – organizace, odborník
Schůzka školních metodiků prevence	4	23.10.2017	PPP Písek

3. Způsob spolupráce s ostatními pedagogy

- ŠMP informuje své kolegy na pedagogických radách a pracovních poradách během celého školního roku. Jsou jim předávány informace ohledně výsledků testu rizika výskytu sociálně-patologických jevů (z kterého vychází plán preventivních aktivit pro žáky) mezi žáky 2. stupně, dopředu je jim oznámeno konání preventivních programů na škole a mimo ni.
- ŠMP informuje své kolegy o zásadních bodech schůzky školních metodiků prevence, o nové legislativě a trendech v oblasti prevence.
- ŠMP bezodkladně řeší a konzultuje s kolegy každý výskyt sociálně-patologických jevů mezi žáky školy, které mu byly oznámeny žáky a učiteli školy.
- knihovna, videotéka a propagační materiál pro potřeby preventisty a ostatních pedagogů - všechny dostupné materiály shromážděny u preventisty RCH.

Počty pedagogických pracovníků	Celkem:	Podílející se aktivně na prevenci	Nepodílející se aktivně na prevenci
Vedení školy:	2	2	0
Z toho učitelé	12	8	4
Vychovatelé	3	3	0
Asistenti pedagoga	2	0	2

II. SPOLUPRÁCE ŠKOLY S RODIČI

1. Způsoby seznámení rodičů s činností ŠMP, možnostmi spolupráce a MPP

- informovanost školské rady a získání její podpory
- seznamovat rodiče na třídních schůzkách o základních informacích z protidrogové tematiky, včetně postojů školy k protidrogové problematice a dalšího rizikového chování podle aktuální potřeby

2. Aktivity pro rodiče

(Přednášky a besedy na téma prevence SPJ)

Název aktivity	Datum konání	Realizátor, přednášející
xxx	xxx	xxx

3. Aktivity podporující spolupráci školy s rodiči

Název aktivity	Datum konání	Vedoucí programu
Rodičovské schůzky (společné)	září 2017	Mgr. Libor Mandovec
Evropský den	říjen 2017	Mgr. Marcela Timoranská
Školní ples ZŠ Kovářov	leden 2018	Mgr. Libor Mandovec
Škola otevřená předškolákům	březen 2018	Mgr. Marcela Timoranská
Školní zpravodaj	4 x do roka	Mgr. Libor Mandovec
Besídka ke dni matek	květen 2018	Mgr. Pavla Škochová

III. PROGRAM PREVENTIVNÍCH AKTIVIT PRO ŽÁKY ŠKOLY

1. Způsob seznámení žáků s činností ŠMP, možnostmi pomoci a MPP

- a) ŠMP je žákům představen v jednotlivých třídách během vyplňování dotazníku o RCH.
- b) Ve škole je umístěna schránka důvěry.
- c) ŠMP je žákům dispoziční žákům v případě závislosti, násilí ve škole i doma, vandalismu, sexuálního zneužívání, zneužívání sektami, kriminálního jednání, rizikových projevů sebepoškození a dalšího rizikového chování.

2. Prevence pro žáky ve výuce

2.1 Nespecifická a specifická prevence pro žáky ve výuce, která je součástí učebních osnov

2.1.1 Výuka

Vyučovaný předmět	Preventivní aktivita a její zaměření, způsob jejího vedení (např. předávání informací, prožitková aktivita,...)	Učitel
Prvouka	Bezpečné chování ve škole, pravidla bezpečného chování pro chodce apod.	učitelé 1. – 3. třídy
Vlastivěda	Dopravní výchova, výcvik na dopravním hřišti	učitelé 4. – 5. třídy
Přírodověda	Monitoring vztahů ve třídě – testy, hry	učitelé 3. – 5. třídy
Výchova ke zdraví	Projekce na interaktivní tabuli; rozборы odborných textů týkající se prevence; práce v učebnici	učitel Výchovy ke zdraví
Občanská výchova	Projekce na interaktivní tabuli; rozборы odborných textů týkající se prevence; práce v učebnici	učitel Občanské výchovy

2.1.2 Preventivní aktivity

Preventivní aktivita a její zaměření, způsob jejího vedení	Realizátor
PEER Program – žáci II. stupně	PPP Písek - Petr Václavík
Proškolení žáci PEER programu předávají informace žákům 6. třídy (jaro 2018)	Žáci 9. třídy, metodik prevence
Beseda se zástupcem policie ČR (1.,2.třída)	Kamila Ingrisová

2. 2 Specifická prevence pro žáky ve výuce, reagující na individuální situaci ve třídě

SPJ který bude řešen:	xxx
Jak byla situace zjištěna:	xxx
Kdo bude situaci řešit – jméno učitele nebo externího odborníka, organizace:	xxx
Kdy bude situace řešena:	xxx
S použitím jakých metod bude intervence vedena:	xxx
Způsob ověření efektivity intervence:	xxx

2. 3 Jednorázové aktivity pro žáky

Název aktivity, akce	Datum	Realizátor
Nový spolužák	podzim 2017	Klub Pathfinder o.s.
Moderní je nekouřit	zima 2017/2018	Klub Pathfinder o.s.
Dobrá parta	zima 2017/2018	Klub Pathfinder o.s.
Občanský průkaz	jaro 2018	Klub Pathfinder o.s.

Další preventivní aktivity v závislosti na nabídce programů a aktuální potřebě.

2. 4. Volnočasové aktivity pro žáky

Název aktivity, akce, kroužku	Datum nebo frekvence konání	Vedoucí programu
Sportovní kroužek 2.- 3. tř.	každý týden	D. Dvořáková
Pohybové hry 4.- 6. tř.	každý týden	L. Randová
Pěvecký sbor 1.- 9. tř.	každý týden	V. Pšeničná

Výtvarný kroužek 1.- 9. tř.	každý týden	G. Zítková
Mladí zdravotníci 2. – 9. tř.	1x za 14 dní	M. Řehořová
Dramatický kroužek 6.- 9. tř.	1x za 14 dní	L. Mandovec
Tenis 5.- 9. tř.	každý týden	L. Škochová
Klub deskových her	každý týden	Z. Škochová
Čtenářský klub	každý týden	K. Samcová, L. Dindová
Ruční práce	každý týden	L. Víšková
Florbal 3. – 9. tř.	1x za 14 dní	J. Smrčina
Experimentátoři	každý týden	M. Timoranská
Školní družina, školní knihovna	každý den	K. Samcová, P. Baštýřová, G. Zítková
Školní výlety 1. - 9. tř.	po celý rok	realizátoři výletu

IV. OSTATNÍ AKCE V OBLASTI PREVENCE SPJ

- vše podstatné je uvedeno v bodech výše

V. SPOLUPRÁCE S OKOLÍM ŠKOLY

Organizace	Jméno odborníka	Kontakt (adresa, telefon, e-mail)
PPP Písek	Bc. Petr Václavík	Erbenova 722, Písek
Klub Pathfinder o.s.	Helena Komarová	Peroutkova 57, Praha 5
OSPOD Milevsko		nám. E. Beneše 420, Milevsko
Policie ČR		nám. E. Beneše 7, Milevsko
Obecní policie Kovářov	Pavel Škoch	Kovářov 63, Kovářov

VI. EVIDENCE A EFEKTIVITA

- ŠMP eviduje výsledky dotazníků žáků
- ŠMP eviduje záznamy o výskytu sociálně-patologických jevů na škole během školního roku a záznamy o jejich šetření
- ŠMP shromažďuje reakce žáků a hodnocení učitelů o uskutečněných preventivních programech
- na konci školního roku ŠMP vypracuje závěrečnou správu

VII. ZÁVĚREČNÉ INFORMACE

	Datum	Podpis ředitele školy
Seznámení ředitele školy s MPP		
Seznámení pedagogického sboru s MPP		

Příloha č. 2

POSTUPY ŘEŠENÍ KRIZOVÝCH SITUACÍ VE ŠKOLE V OBLASTI RIZIKOVÉHO CHOVÁNÍ

ÚRAZ ŽÁKA VE ŠKOLE – BĚŽNÝ ÚRAZ

- PP poskytne základní ošetření, příp. odvede žáka ke zdravotníkovi školy – M. Řehořová
- PP informuje telefonicky rodiče žáka o situaci a domluví se na dalším postupu
- PP vyhotoví zápis o úrazu (kancelář školy)

AKUTNÍ STAV – ŽÁK JE OHROŽEN NA ZDRAVÍ NEBO NA ŽIVOTĚ

- PP neopouští ohroženého žáka
- PP zajistí rychlou záchrannou službu **155**
- PP nebo TU informují rodiče a ředitele školy
- PP vyhotoví zápis o úrazu (kancelář školy)

ALKOHOL A NELEGÁLNÍ NÁVYKOVÉ LÁTKY – ŽÁK PŘISTIŽEN POD VLIVEM ALKOHOLU NEBO JINÉ NÁVYKOVÉ LÁTKY

- PP zachází s žákem úměrně jeho stavu
- pokud má PP obavy o zdravotní stav žáka, přejde na postup v akutním stavu
- PP žáka odvede do místnosti, kde nejsou ostatní žáci a nevzdaluje se od něj
- PP informuje TU a vedení školy
- TU informuje rodiče a žádá odvoz žáka ze školy
- na žáka dohlíží pověřená osoba do příjezdu rodičů nebo do konce vyučování
- TU učitel udělí na základě jednání VK výchovné opatření
- ŠMP vyhotoví zápis o situaci a uloží v dokumentaci

TABÁK – ŽÁK KOUŘÍ V PROSTORÁCH ŠKOLY ČI NA ŠKOLNÍ AKCI

- PP informuje TU a vedení školy
- TU provede s žákem pohovor
- TU o situaci informuje ŠMP
- TU informuje rodiče
- TU navrhne po konzultaci s ŠMP a vedením školy výchovné opatření
- ŠMP vyhotoví zápis o situaci a uloží v dokumentaci

ALKOHOL A NELEGÁLNÍ NÁVYKOVÉ LÁTKY – NÁLEZ LÁTKY S PODEZŘENÍM NA>NNL ČI ZÍSKÁNÍ INFORMACE O DISTRIBUCI>NNL VE ŠKOLE

- PP přizve svědka z řad pedagogů, nejlépe ŠMP a za jeho přítomnosti látku bezpečně uloží
- PP informuje o nález u ředitele školy
- PP provede ve spolupráci s ŠMP zápis
- ŘŠ v případě>NNL informuje o nález u PČR, konzultuje situaci, předá látku
- ŘŠ informuje ostatní pedagogy, stanoví další postup vzhledem k žákům a rodičům

- TU postupují dle pokynů ředitele školy

ŠIKANANA – PP ZÍSKÁ INFORMACI, ŽE DOCHÁZÍ K ŠIKANOVÁNÍ (BĚŽNÁ FORMA ŠIKANY)

- PP informuje vedení školy, ŠMP a TU
- ŠMP ve spolupráci s ŘŠ a TU provede základní sběr informací a vyhodnotí závažnost jevu
- další postup dle programu proti šikanování

ŠIKANANA – PEDAGOG JE BEZPROSTŘEDNĚ PŘÍTOMEN FYZICKÉ ŠIKANĚ ŽÁKA (POKROČILÁ FORMA ŠIKANY)

- PP bleskově odhadne fázi a formu šikany
- PP bezprostředně zachrání oběť, zastaví skupinové násilí
- PP neodkladně přizve dalšího pedagoga a informuje vedení školy
- pokud má PP obavy o zdravotní stav oběti, přejde na postup v akutním stavu
- PP zabráni domluvě na křivé výpovědi
- další postup dle programu proti šikanování

ZÁŠKOLÁCTVÍ – PODEZŘENÍ NA SKRYTÉ ZÁŠKOLÁCTVÍ

- TU informuje VP a ŠMP, společně vyhodnotí údaje související se záškoláctvím
- TU ve spolupráci s VP či ŠMP provede pohovor s žákem
- TU ve spolupráci s VP či ŠMP provede osobní pohovor s rodiči žáka – důvod nepřítomnosti, způsob omlouvání, upozornění na zákonnou povinnost, důsledky
- TU vyhotoví zápis z rozhovoru s rodiči a podpisy zúčastněných

ZÁŠKOLÁCTVÍ – NEOMLUVENÉ HODINY

- TU provede konzultaci s VP a ŠMP
- informuje ŘŠ (v případě rozsahu více než 25 hodin ŘŠ informuje OSPOD)
- ŘŠ svolá výchovnou komisi (zpravidla VP, TU, ŠMP, zákonní zástupci žáka, žák, podle situace zástupce OSPOD, ŘŠ)
- VP vyhotoví zápis s podpisy zúčastněných
- udělení výchovného opatření

TÝRÁNÍ, ZNEUŽÍVÁNÍ, ZANEDBÁVÁNÍ DÍTĚTE RODIČEM - PODEZŘENÍ

- TU podezření oznámí ŠMP
- ŠMP zmapuje situaci – informuje se u kolegů, žáků s důrazem na neprozrazení podezření
- ŠMP informuje vedení školy a konzultuje situaci s odborným pracovníkem
- ŠMP promluví s rodiči o změnách v chování dítěte, zajímá se o příčiny, nesmí padnout informace o podezření na týrání
- další postup pouze v případě potvrzeného podezření (kontakt OSPOD nebo PČR)
- ŠMP vyhotoví zápis o situaci a uloží ho ve své agendě

SEBEPOŠKOZOVÁNÍ, PORUCHY PŘÍJMU POTRAVY

- PP oznámí podezření TU a ŠMP
- TU provede rozhovor se žákem
- TU provede rozhovor se zákonným zástupcem a doporučí návštěvu odborného pracoviště
- ŠMP vyhotoví zápis o situaci a uloží ho ve své agendě

KRÁDEŽ – OZNÁMENÍ

- PP oznámí podezření TU
- TU neodkladně zmapuje situaci, vyhodnotí
- TU informuje vedení školy a ve spolupráci s ŠMP provede šetření (svědci apod.)
- TU ve spolupráci s ŠMP vyhodnotí rozsah škody a pokusí se odhalit viníka
- TU informuje zákonné zástupce poškozeného, případně odhaleného viníka
- udělení výchovného opatření
- ŠMP vyhotoví zápis o situaci a uloží ho ve své agendě

STRATEGIE PŘEDCHÁZENÍ ŠKOLNÍ NEÚSPĚŠNOSTI

HLAVNÍ PŘÍČINY ŠKOLNÍ NEÚSPĚŠNOSTI

Mezi hlavní příčiny školní neúspěšnosti žáka patří:

- 1) školní nezralost
- 2) nerozpoznané smyslové vady
- 3) akutní nebo chronický chorobný stav
- 4) nízký intelekt
- 5) etnická odlišnost (jiné kulturní vzorce)
- 6) vliv rodiny (zanedbávání, nebo naopak neúměrný tlak, nedostatečně podnětné prostředí)
- 7) vliv školy (stres, negativní motivace)
- 8) specifické poruchy učení
- 9) poruchy řeči (patlavost, koktavost)
- 10) poruchy chování
- 11) náročné životní situace
- 12) častá absence
- 13) výkyvy v důsledku zrání (puberta)

PREVENCE ŠKOLNÍ NEÚSPĚŠNOSTI

Pokud učitel na základě pedagogické diagnostiky identifikuje riziko školní neúspěšnosti konkrétního žáka, zahajuje v co nejkratším termínu podporu žáka formou podpůrných opatření prvního stupně (přímá podpora ve výuce, případně PLPP). Zároveň o situaci neprodleně informuje třídního učitele a výchovného poradce. V případě, že podpůrná opatření prvního stupně nejsou dostačující, výchovný poradce navrhne zákonným zástupcům vyšetření ve školském poradenském zařízení.

Třídní učitel informuje zákonné zástupce vždy při výraznějším zhoršení prospěchu (minimálně o dva stupně). Pokud žák obdrží při čtvrtletním či pololetním hodnocení známku 5 či 4-5, učitel realizuje schůzku s rodičem. Žákům s vysokou absencí nabízí vyučující podporu při zvládnutí zameškané látky - plán dostudování učiva a harmonogram dozkoušení.

K individuální práci se žáky ohrožené školní neúspěšností je vymezena především šestá střeďeční vyučovací hodina.

ŘEŠENÍ ŠKOLNÍ NEÚSPĚŠNOSTI

Příklady podpůrných opatření 1. stupně pro žáky ohrožené školní neúspěšností:

- Individuální výuka v podobě doučování (cílem není pouze doplňování učiva, ale také naučit žáka učit se nebo přijít na způsob, kterým si nejsnáze učivo osvojí).
- Spolupráce s rodinou žáka – častější komunikace, konzultace týkající se domácí přípravy a vhodné učební strategie žáka.
- Vycházet z potřeb a limitů rodiny (čím méně funguje spolupráce s rodinou, tím více je nutné posilovat opatření na úrovni školy - možnost podpory žáka v přípravě na školu, využít družinu, volné hodiny ve škole pro přípravu na vyučování).
- Posílení názorně demonstračních a praktických metod výuky.
- Častější individuální kontrola během výuky.
- Nastavení dílčích cílů vzdělávání tak, aby žák mohl prožívat dílčí úspěchy.

- Využití vhodných pomůcek, přehledových tabulek učiva.
- Opakované vrácení se ke klíčovým pojmům a dovednostem.
- Tolerance odlišného pracovního tempa.
- Zadávání dílčích domácích úkolů odpovídajících žakovým vzdělávacím potřebám.

METODIKA PRO TŘÍDNÍ UČITELE K PREVENCI A ŘEŠENÍ VÝCHOVNÝCH PROBLÉMŮ ŽÁKŮ

1. TU **je se žáky třídy denně v kontaktu**, soustavně se jim věnuje tak, aby třídu a žáky v ní znal a zachytil tak všechny změny v chování žáků.

- *všimá si případných podivností v chování žáků (např. žák chodí stále vedle učitele, nebo naopak poslední v řadě i v šatně, loudá se, aby nebyl s ostatními žáky v šatně apod.)*

2. TU **věnuje zvýšenou pozornost žákům** z málo podnětného rodinného prostředí, žákům se speciálními vzdělávacími potřebami či jinak znevýhodněným.

- *je s nimi častěji v kontaktu,*

- *zajímá se o jejich prospěch a výkyvy v něm, popřípadě je dále řeší*

3. TU **si vede záznamy** o veškerých problémech řešených ve třídě a (ne)komunikaci s rodiči, které pak mohou být použity v dalším řešení problému.

- *stručný záznam může být v elektronické i papírové podobě (např. zápisník TU)*

- *z jednání je vhodné vyhotovit zápis a nechat si jej podepsat (při pravděpodobné eskalaci problému)*

4. TU pravidelně a prokazatelným způsobem **informuje zákonné zástupce žáka o prospěchu a chování žáka** - tj. písemně (papírově či elektronicky).

- *informuje pokaždé, pokud se žákem projednává porušení školního řádu (např. rvačka, podezření z podvodu)*

5. TU **dbá na pořádek ve třídě** i mimo dozor a svou výuku.

- *využívá celou strukturu třídní správy a služeb - organizuje ve třídě žákovské služby a zodpovídá za jejich činnost, kterou kontroluje (tabule, šatna, kytky, nástěnka apod.)*

6. TU **zaznamenává neomluvené absence** a neprodleně je řeší s výchovným poradcem, poté jsou upozorněni rodiče; poté výchovná komise a případná kázeňská opatření.

- *TU reaguje rychle a postupuje podle pravidel školního řádu*

- *při 25 zameškaných neomluvených hodinách má oznamovací povinnost vůči OSPOD*

7. TU **ukládá cíleně a odůvodněně kázeňská opatření** spadající do jeho kompetence.

- *ukládá je na základě vlastního rozhodnutí či na základě podnětu ostatních vyučujících*

- *vždy je oznamuje řediteli školy*

- *blíží podmínky udělení i formu popisuje školní řád*

8. TU **organizuje** v pravidelném intervalu **třídnické hodiny**.

- *obsahem třídnických hodin nejsou pouze administrativní záležitosti, ale také aktivity vedoucí k soudržnosti třídy a zdravému klimatu*

- *TU přitom dodržuje základní pravidla ochrany soukromí a respektování žáka (před třídou se obecně neprojednává nic ze žákovy soukromí, i když sám žák informace sdílí)*

ŠKOLNÍ PROGRAM PROTI ŠIKANOVÁNÍ

1. CÍL PROGRAMU PROTI ŠIKANOVÁNÍ

Cílem programu je vytvořit ve škole bezpečné, respektující a spolupracující prostředí. Důležité je zaměřit se na oblast komunikace a vztahů mezi žáky ve třídách, a to bez ohledu na to, zda tam k projevům šikany došlo či ne. Všichni pedagogičtí pracovníci musí vnímat vztahy mezi žáky a atmosféru v třídních kolektivech, kde působí, jako nedílnou a velmi důležitou součást své práce.

2. PROJEVY ŠIKANOVÁNÍ

2.1 Šikanování je jakékoliv chování, jehož záměrem je ublížit, ohrožit nebo zastrašovat žáka, případně skupinu žáků. Spočívá v cílených a opakovaných fyzických a psychických útocích jedincem nebo skupinou vůči jedinci či skupině žáků, kteří se neumí nebo z nejrůznějších důvodů nemohou bránit. Zahrnuje jak fyzické útoky např. v podobě bití, vydírání, loupeží, poškozování věcí, tak i útoky slovní v podobě nadávek, pomluv, vyhrožování či ponižování. Šikana se projevuje i v nepřímé podobě jako demonstrativní přehlížení a ignorování žáka či žáků třídní nebo jinou skupinou spolužáků. Rovněž se může realizovat prostřednictvím elektronické komunikace, jedná se o tzv. kyberšikanu.

2.2 Důležité znaky šikanování: záměrnost, cílenost, opakování (není podmínkou), nepoměr sil, bezmocnost oběti, nepříjemnost útoku, samoučelnost agrese. Za šikanování se nepovažuje škádlení a agrese, která nemá znaky šikanování (opakování, záměrnost atd.). Například když se tzv. „poperou“ dva přibližně stejně silní žáci kvůli dívce, která se jim oběma líbí, nejde o šikanování, protože tu chybí nepoměr sil, kdy oběť se neumí nebo z různých příčin nemůže bránit.

2.3 Podoby šikanování jsou:

2.3.1 Přímá šikana může mít podobu fyzickou (např. bití, plivání, tahání za vlasy), verbální (např. vulgární nadávky, zraňující komentáře k rase, národnosti, etnicitě, náboženství nebo sexualitě, výhrůžky, násilné a manipulativní příkazy); nebo neverbální (např. urážlivá gesta a zvuky, zírání, používání zastrašujících nebo výhrůžných výrazů ve tváři, nebo v řeči těla, ničení/schovávání/kradení věcí nebo učebních pomůcek).

2.3.2 Nepřímá šikana má za cíl způsobit emocionální a psychologické utrpení a poškodit sociální status oběti. Tato šikana je vykonávána způsobem, kdy útočník působí bolest tak, aby to vypadalo, že žádný takový záměr ve skutečnosti nemá. Hlavní agresor k útoku často využívá prostředníka, neútočí přímo. Nepřímá šikana je většinou nefyzická, nicméně v některých případech může být také třetí strana manipulována do situace, kdy má zapříčinit fyzické ublížení. Nefyzické formy nepřímé šikany pak mohou zahrnovat záměrnou ignoraci nebo izolování žáka nebo učitele rozšiřování zákeřných pomluv a lží, neoprávněná nařčení ze sexuálního obtěžování nebo nespravedlivého hodnocení (u učitele), ničení pověsti a reputace,

ponižování před ostatními žáky i pedagogy, nepříjemné sexuální provokace.

2.3.3 Jednou z nejčastějších forem šikany je také elektronická šikana, tj. **kyberšikana**, která může mít podobu např. zakládání falešných profilů na jméno žáka či učitele s dehonestujícím obsahem, prezentace ponižujících videí na portálech, jako je youtube.com, spoluzaci.cz nebo facebook.com apod., prezentace zraňujících komentářů na webu, rozesílání vulgárních nebo výhružných koláží s tváří žáka nebo učitele či příslušníků jeho rodiny, výhružné SMS nebo e-maily apod. Oproti šikaně tváří v tvář má kyberšikana ze své podstaty mnohem větší dosah, čímž ještě více zhoršuje prožívání oběti. Pokud je oběť šikanována ve třídě, svědky pomluv, nadávek, posmívání a ztrapňování je maximálně několik desítek lidí. V prostředí internetu může být svědkem (ale i útočníkem) stejného chování i několik desítek tisíc lidí. Kyberšikana bývá u dětí školního věku často doplňkem klasické přímé a nepřímé šikany. Je tedy důležité při řešení prověřit případné souvislosti s klasickou šikanou. Tedy pokud probíhá klasická šikana (např. nadávky, ponižování), je nutné zjistit situaci oběti v kyberprostoru (mobil, profil, chat apod.) a naopak. Škola se kyberšikanou zabývá vždy, když se o ní dozví. Základním úkolem musí být zmapování konkrétního případu, které škole pomůže rozhodnout se pro správný postup řešení

2.4 Příklady nepřímých a přímých znaků šikanování jsou:

2.4.1 Přímé varovné signály šikanování mohou být např.:

- Posměšné poznámky na adresu žáka, pokořující přezdívka, nadávky, ponižování, hrubé žerty na jeho účet;
- Kritika žáka, výtky na jeho adresu, zejména pronášené nepřátelským až nenávislným, nebo pohrdavým tónem;
- Nátlak na žáka, aby dával věcné nebo peněžní dary šikanujícímu nebo za něj platil;
- Příkazy, které žák dostává od jiných spolužáků, zejména pronášené panovačným tónem;
- Skutečnost, že se žák podřizuje ponižujícím a panovačným příkazům spolužáků;
- Nátlak na žáka k vykonávání nemorálních až trestných činů či k nucení spoluúčasti na nich;
- Honění, strkání, šfouchání, rány, kopání, které třeba nejsou zvlášť silné, ale je nápadné, že je oběť neoplácí;
- Rvačky, v nichž jeden z účastníků je zřetelně slabší a snaží se uniknout;
- Žák se snaží bránit cestou zvýšené agrese, podrážděnosti, odmítnutí učitelům apod.

2.4.2 Nepřímé varovné znaky šikanování mohou být např.:

- Žák je o přestávkách často osamocený, ostatní o něj nejeví zájem, nemá kamarády.
- Při týmových sportech bývá jedinec volen do mužstva mezi posledními, o přestávkách vyhledává blízkost učitelů.
- Má-li žák promluvit před třídou, je nejistý, ustrašený.
- Působí smutně, nešťastně, stísněně, mívá blízko k pláči.
- Stává se uzavřeným.
- Jeho školní prospěch se někdy náhle a nevysvětlitelně zhoršuje.
- Jeho věci jsou poškozené nebo znečištěné, případně rozházené.
- Zašpiněný nebo poškozený oděv.
- Stále postrádá nějaké své věci.

- Odmítá vysvětlit poškození a ztráty věcí nebo používá nepravděpodobné výmluvy.
- Mění svoji pravidelnou cestu do školy a ze školy.
- Začíná vyhledávat důvody pro absenci ve škole.
- Odřeniny, modřiny, škrábance nebo řezné rány, které nedovede uspokojivě vysvětlit.

2.5 Zkrácený popis stádií šikanování:

Školní šikanování je nemoc skupinové demokracie a má svůj zákonitý vnitřní vývoj. První stadium se v podstatě odehrává v jakékoliv skupině. Všude je někdo neoblíbený nebo nevlivný, na jehož úkor je se dělají „legrácky“. Pak to ale jde dál, skupina si najde jakéhosi „otloukáka“. Třetí stadium je už klíčové, kdy se vydělí jádro útočníků a systematicky začne šikanovat nejvhodnější oběti. Do této chvíle lze věci jasně řešit. Následně ale dojde k bodu zlomu, kdy se šikanování stane nepsaným zákonem i pro opravdu slušné děti a celá skupina se stává krutou. V pátém stadiu – totalitě – se stane šikanování skupinovým programem.

2.5.1 První stadium: Zrod ostrakismu

Jde o mírné, převážně psychické formy násilí, kdy se okrajový člen skupiny necítí dobře. Je neoblíben a není uznáván. Ostatní ho více či méně odmítají, nebaví se s ním, pomlouvají ho, spřádají proti němu intriky, dělají na jeho účet „drobné“ legrácky apod. Tato situace je již zárodečnou podobou šikanování a obsahuje riziko dalšího negativního vývoje.

2.5.2 Druhé stadium: Fyzická agrese a přitvrzování manipulace

V zátěžových situacích (což může být i školou vytvářené konkurenční prostředí), kdy ve skupině stoupá napětí, začnou ostrakizovaní žáci sloužit jako hromosvod. Spolužáci si na nich odreagovávají nepříjemné pocity například z očekávané těžké písemné práce, z konfliktu s učitelem nebo prostě jen z toho, že chození do školy je obtěžuje. Manipulace se přitvrzuje a objevuje se zprvu ponejvíce subtilní fyzická agrese. Stupňování agrese může být dáno také neřešením předchozí situace ...

2.5.3 Třetí stadium (klíčový moment): Vytvoření jádra

Vytváří se skupina agresorů, úderné jádro. Tito šířitelé „viru“ začnou spolupracovat a systematicky, nikoliv již pouze náhodně, šikanovat nejvhodnější oběti. V počátku se stávají jejich oběťmi ti, kteří jsou už osvědčeným objektem ostrakizování. Třída ví, o koho jde. Jde o žáky, kteří jsou v hierarchii nejnižší, tedy ti „slabí“. Svým způsobem platí „raději on, než já“.

2.5.4 Čtvrté stadium: Většina přijímá normy

Normy agresorů jsou přijaty většinou a stanou se nepsaným zákonem. V této době získává neformální tlak ke konformitě novou dynamiku a málokdo se mu dokáže postavit. Platí „Buď jsi s námi, nebo proti nám.“ U členů „virem“ přemožené skupiny dochází k vytvoření jakési alternativní identity, která je zcela poplatná vůdcům. I mírní a ukáznění žáci se začnou chovat krutě – aktivně se účastní týrání spolužáka a prožívají při tom uspokojení.

2.5.5 Páté stadium: Totalita neboli dokonalá šikana

Násilí jako normu přijímají všichni členové třídy. Šikanování se stává skupinovým programem. Obrazně řečeno nastává éra „vykořisťování“. Žáci jsou rozděleni na dvě sorty lidí, které jsem pro přehlednost označil jako „otrokáře“ a „otroky“. Jedni mají všechna práva,

ti druzí nemají práva žádná. Ve čtvrtém a pátém stadiu hrozí reálné riziko prorůstání parastruktury šikany do oficiální školní struktury. Stává se to v případě, kdy iniciátor šikanování je sociometrickou hvězdou. Je žákem s výborným prospěchem, má kultivované chování a ochotně pomáhá pedagogovi plnit jeho úkoly.

3. ZÁKONNÁ OPATŘENÍ A ODPOVĚDNOST

3.1 Škola má jednoznačnou odpovědnost za děti a žáky. V souladu s ustanovením § 29 zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů, jsou školy a školská zařízení povinny zajišťovat bezpečnost a ochranu zdraví dětí, žáků a studentů v průběhu všech vzdělávacích a souvisejících aktivit a současně vytvářet podmínky pro jejich zdravý vývoj a pro předcházení vzniku rizikového chování (sociálně patologických jevů). Z tohoto důvodu pedagogický pracovník šikanování mezi žáky předchází, jeho projevy neprodleně řeší a každé jeho oběti poskytne okamžitou pomoc.

3.2 Škola má ohlašovací povinnost při výskytu šikany v následujících případech:

- dojde-li v souvislosti se šikanou k jednání, které by mohlo naplňovat znaky přestupku nebo trestného činu, obrací se škola na Policii ČR;

- dojde-li k šikaně v průběhu vyučování, s ním souvisejících činností anebo poskytování školských služeb, má škola povinnost tuto skutečnost oznámit zákonnému zástupci jak žáka, který byl útočníkem, tak žáka, který byl obětí;

- škola ohlašuje orgánu sociálně právní ochrany dětí takové skutečnosti, které nasvědčují tomu, že dítě je v ohrožení buď proto, že ho ohrožuje někdo jiný nebo proto, že se ohrožuje svým chováním samo.

3.3 Z hlediska trestního zákona může šikanování a kyberšikana žáků naplňovat skutkovou podstatu trestných činů vydírání, omezování osobní svobody, zbavení osobní svobody, vydírání, útisku, ublížení na zdraví, loupeže, krádeže, násilí proti skupině obyvatel a proti jednotlivci, poškození cizí věci, znásilnění, kuplířství, pohlavní zneužití, nebezpeční vyhrožování, nebezpečné pronásledování (stalking), mučení, nelidské a kruté zacházení, účast na sebevraždě, porušování tajemství dopravovaných zpráv, porušení tajemství listin a jiných dokumentů uchovávaných v soukromí, pomluva.

3.4 Pedagogický pracovník, kterému bude znám případ šikanování a nepřijme v tomto ohledu žádné opatření, se vystavuje riziku trestního postihu pro neoznámení, případně nepřekažení trestného činu (§ 367 TZ). V úvahu přicházejí i další trestné činy jako např. nadřžování (§ 366 TZ) či schvalování trestného činu (§365 TZ), v krajním případě i podněcování (§ 364 TZ).

3.5 Každý pedagogický pracovník školy vede důsledně a systematicky žáky k osvojování norem mezilidských vztahů založených na demokratických principech, respektujících identitu a individualitu žáka a rozvíjí zejména: pozitivní mezilidské vztahy a úctu k životu druhého člověka, respekt k individualitě každého jedince, etické jednání (humanita, tolerance), jednání v souladu s právními normami a s důrazem na právní odpovědnost jedince.

4. PROGRAM PROTI ŠIKANOVÁNÍ

4.1 ZMAPOVÁNÍ SITUACE – ANALÝZA A EVALUACE

4.1.1 Školní metodik prevence připraví a vyhodnotí dotazník mapující výskyt šikany na škole – 1x ročně.

4.1.2 Škola má vypracovaný systém monitorování šikany a informování žáků o tomto jevu – třídnické hodiny (viz bod 4.6) a pravidelné sociometrické šetření ve 2., 4. a 6. ročníku.

4.2 MOTIVOVÁNÍ PEDAGOGŮ PRO ZMĚNU

4.2.1 Ředitel školy zajistí, aby byli pedagogičtí pracovníci seznámeni se skutečným stavem šikany na škole (viz bod 4.1) – 1x ročně.

4.2.2 Ředitel školy zajistí, aby byli pedagogičtí pracovníci seznámeni se školním programem proti šikanování – 1x ročně nebo při změně programu. Přiměřeným způsobem jsou s touto problematikou seznamováni i nepedagogičtí pracovníci.

4.3 SPOLEČNÉ VZDĚLÁVÁNÍ A SUPERVIZE VŠECH PEDAGOGŮ

4.2.1 Ředitel školy navrhuje po konzultaci s metodikem prevence v plánu dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků speciální školení, přičemž společné vzdělávání celého sboru má přednost před individuálními semináři.

4.3.2 Každý pracovník, který absolvoval školení týkající se této oblasti, předává informace ostatním pedagogům na nejbližší poradě.

4.3.3 Školní metodik prevence doplňuje průběžně školní knihovnu odbornými publikacemi z této oblasti.

4.3.4 Důraz je kladen na dobrou komunikaci jednotlivých pracovníků ZŠ a vedení ZŠ a na pružné předávání informací - pravidelně na poradách (každý týden) či průběžně – kdokoli z pracovníků ZŠ zaznamená jakékoli příznaky nezdravých vztahů a nevhodného chování mezi žáky, ihned je sdělí třídnímu učiteli, metodikovi prevence nebo vedení ZŠ.

4.4 UŽŠÍ REALIZAČNÍ TÝM

Užší realizační tým, který zajišťuje program proti šikanování, tvoří ředitel školy, zástupce ředitele školy, školní metodik prevence, výchovný poradce.

4.5 SPOLEČNÝ POSTUP PŘI ŘEŠENÍ ŠIKANOVÁNÍ (ŠEST SKUPIN ZÁKLADNÍCH SCÉNÁŘŮ)

V případě podezření na šikanu každý pracovník školy neprodleně oznámí tuto skutečnost školnímu metodikovi prevence a vedení školy. Školní metodik prevence ve spolupráci s vedením školy na podkladě kvalifikovaného odhadu stadia a formy šikanování rozhodne, zda řešení zvládne škola sama, nebo si povolá odborníka specialistu. V případě, že jde o

počáteční a obvyklou šikanu, kterou zvládne škola sama, určený pracovník postupuje podle scénáře určeného pro tento typ šikanování. Pokročilé a komplikované šikany škola řeší ve spolupráci s odborníky z venku, zejména z PPP, SVP. Do komplikované šikany zařadíme především neobvyklé formy šikany. Dále sem zahrneme základní formy šikany, se kterými nemáme zkušenosti. Patří do nich šikany krajně ohrožující bezpečí pedagoga a život oběti, dále šikany se změnou v základním schématu. Prakticky jde zejména o nějakou zvláštnost u přímých a nepřímých účastníků šikany. Patří sem rovněž šikany s rozvinutým zakrývacím systémem. Vážnou komplikací je intenzivnější závislostní vztah mezi oběťmi a agresory a vážnější dopady šikany na oběť - například známky úzkostné poruchy.

Situace, které zvládne škola sama:

- (a) první pomoc pro obyčejnou počáteční šikanu;
- (b) celková léčba pro řešení prvních dvou stadií šikanování, RTP – Rámcový třídní program.

Scénáře, kdy potřebuje škola pomoc zvenku:

- (c) první pomoc pro komplikovanou počáteční šikanu;
- (d) první pomoc (krizové scénáře) pro obyčejnou pokročilou šikanu;
- (e) první pomoc (krizové scénáře) pro komplikovanou pokročilou šikanu, např. lynčování;
- (f) celková léčba pro třetí stadium šikanování s běžnou i komplikovanou formou.

První kroky při objevení šikany

Pro účinnou a razantní první pomoc, dostupnou učitelům (zejména v případě počáteční šikany) je nejvhodnější lokální a vnější strategie, která mapuje symptomy šikanování a pracuje pouze s vybranými svědky. Je univerzální, platí pro děti i dospělé i pro různé typy škol. Obsahuje schéma strategických kroků, které je třeba dodržovat:

1. Rozhovor s informátory a oběťmi
2. Nalezení vhodných svědků
3. Individuální, případně konfrontační rozhovory se svědky
4. Zajistit ochranu obětem
5. Rozhovor s agresory, případně konfrontace mezi nimi

4.5.1 Scénář pro obyčejnou počáteční šikanu

1) odhad závažnosti onemocnění skupiny a stanovení formy šikany

2) rozhovor s informátory a oběťmi

- přicházejí-li s informací o šikaně rodiče – neměli bychom jejich výpověď zpochybňovat, reagovat obranně (říkat, že to není možné) a vyjadřovat nedůvěru
- domluvit se s rodiči na spolupráci, na způsobu ochrany dítěte, ubezpečit je, že pomůžeme, naznačit příští kroky

- o rozhovoru s oběťmi by neměli vědět ostatní žáci – je třeba ji chránit před možnou pomstou agresorů a nebezpečím odmítnutí třídou

3) nalezení vhodných svědků

- ve spolupráci s informátory a oběťmi vytipujeme členy skupiny, kteří budou pravdivě vypovídat: žáci, kteří s oběťmi kamarádí, sympatizují, nebo ji alespoň neodmítají, žáci nezávislí na agresorech, kteří nepřijímají normy šikanování

4) individuální rozhovory se svědky

- nepřipustné je společné vyšetřování agresorů a svědků, hrubou chybou je konfrontace oběti s agresory
- rozhovory organizujeme tak, aby o nich druzí nevěděli – bezpečnost svědků, hledáme odpovědi na otázky co, kdy, kde a jak se stalo
- mezi základní otázky taktiky vyšetřování patří:
 - Kdo je obětí, popřípadě kolik je obětí?
 - Kdo je agresorem, popřípadě kolik je agresorů?
 - Kdo z nich je iniciátor, kdo je aktivní účastník šikanování a kdo je obětí i agresorem?
 - Co, kdy kde a jak dělali agresori konkrétním obětem?
 - K jak závažným agresivním a manipulativním projevům došlo?
 - Jak dlouho šikanování trvá?
- důkladný a podrobný popis násilného chování je důležitý pro úspěšné uplatnění metody vnějšího nátlaku, zároveň jde i o ochranu před stížnostmi rodičů agresorů:
 1. Co se stalo? (jádro příběhu)
 2. Kde se to stalo? (místo)
 3. Kdy se to stalo? (čas a alibi)
 4. Proč? (motiv)
 5. Kdo to spáchal? (podezřelí a pachatelé)
 6. Jak to spáchal? (způsob jednání)
 7. Čím to spáchal? (zbraně, nástroje)
 8. Komu se to stalo? (oběti)
 9. Kdo nám to řekl? (svědkové)
- nejvhodnější je provést písemný zápis z těchto rozhovorů

5) ochrana oběti

- do doby, než se vše vyřeší – zajistit zvýšený dozor, zorganizování bezpečných příchodů a odchodů dítěte do a ze školy, v závažném případě ponechat doma

6) předběžná diagnóza a volba ze dvou typů rozhovoru:

- a) Rozhovor s oběťmi a rozhovor s agresory (směřování k metodě usmíření)
- b) Rozhovor s agresory (směřování k metodě vnějšího nátlaku)

- význam: paralyzování agrese vůči bližním – princip „přitlačení ke zdi“ – při jakémkoliv náznaku šikanování bude potrestání přísnější; předjímání komplikací s rodiči – potřebujeme pádné důkazy – vhodné, aby útočníci svou výpověď napsali a podepsali

7) realizace vhodné metody

ad a) metoda usmíření = místo donucení k vnější poslušnosti se sleduje vnitřní proměna vztahů mezi obětí a agresory. Je akcentováno řešení problému, tedy rozmrznutí agresivního postoje, domluva, usmíření mezi aktéry šikanování. Nastupuje řízení společné hledání nápravy místo trestu. Usmíření lze zpečetit dobrovolným odčiněním škod, které je přijatelné pro všechny.

ad b) metoda vnějšího nátlaku (výchovní pohovor nebo výchovní komise s agresorem a jeho rodiči) = záměrem je přinutit trestem a strachem viníky k zastavení agresivního chování a k dodržování oficiálních norem. Individuální nebo komisionální pohovor, kde se rozhoduje o udělení výchovního opatření.

8) třídní hodina

ad a) Efekt metody usmíření – posouzení společného úsilí

ad b) Oznámení o potrestání agresorů informování celé třídy o potrestání útočníků

9) rozhovor s rodiči oběti

- informace o zjištěních a závěrech školy, domluvení dalších opatření

10) třídní schůzka

- potřeba informovat rodiče, že ve třídě byla šikana, kterou škola řešila; u metody usmíření možno na pravidelné schůzce, u pokročilé šikany – schůzka mimořádná

11) práce s celou třídou

- nejlepší prevencí je budovat trvale a systematicky kamarádké a bezpečné vztahy v celé třídě; ke změně vztahů ve třídě možno využít spolupráci s profesionály ze školských poradenských zařízení (PPP, SVP apod.)

4.5.2 Scénář pro obyčejnou pokročilou šikanu

Postup obdobný jako ve scénáři 5.5.1

Taktika vyšetřování u pokročilých šikan vyžaduje vysoce odborné a psychologicky „tvrdší“ postupy. Organizovaný odpor proti rozkrytí tu bývá mimořádně silný. Je třeba proto používat speciální diagnostické metody zaměřené na vztahy a postoje žáků a na ověřování pravdivosti výpovědí. Nezbytná je práce s neverbálními technikami a výsledkovými praktikami.

Nejvýraznější rozdíl ve vyšetřování pokročilých šikan oproti těm počátečním spočívá v tom, že zde nebývá často ani jeden vhodný svědek. Všichni nebo téměř všichni lžou a zapírají. Běžné jsou křivé výpovědi a falešní svědkové. Nehledáme tedy většinou vhodné svědky, ale nejslabší články v řetězu skupinové lži. Vzácnou výjimkou je existence tzv. bílých vran, tedy žáků, kteří odolali velkému konformnímu tlaku skupiny, nesouhlasí s násilím a mají s oběťmi soucit.

Změny ve strategii vyšetřování - proti počáteční šikaně nalezneme značné rozdíly:

- individuální rozhovory s falešnými svědky doplníme o jejich vzájemné konfrontace
- ochrana oběti musí někdy nastat hned na počátku, oběť musíme dostat bezpečně domů ještě před koncem vyučování, oběť pak zůstává doma, dokud není nebezpečí zažehnáno.
- rozhovor realizujeme pouze s agresory a bývá doplněn konfrontací mezi útočníky, pokud máme jednoznačné důkazy, lze přejít rovnou ke komisionálnímu rozhovoru

Intervence jsou limitovány:

- nelze využít v žádném případě metodu usmíření, ale výhradně metodu vnějšího nátlaku, ta může být doprovázena na podkladě vyšetřování policie doprovázena zahájením trestního řízení
- nejde dělat pohovor v neoficiální skupince, ale pouze v rámci orgánů školy

4.5.3 Celková léčba pro řešení prvních dvou stadií šikanování - RTP Rámcový třídní program

1. Informace - informace o problému ve třídě můžeme získat z různých zdrojů (rodiče, jiné oznámení škole, vlastní pozorování). Máme-li informace o narušených vztazích (šikanování), nahlásíme vše ŠMP a VP, kteří společně zvolí strategii řešení. JE NUTNO CHRÁNIT ZDROJ INFORMACÍ!!!

2. Odhad závažnosti - pro řešení je nutné určit závažnost onemocnění třídního kolektivu: počáteční stadium, pokročilé stadium, neobvyklá forma šikany. Od tohoto se odvíjí skutečnost, zda problém vyřešíme sami, nebo pomocí konzultace s odborníkem, anebo problém již patří odborníkům.

3. Techniky mapující klima ve třídě - klima třídy se dá určit podle technik cílených na tuto problematiku. Výběr technik záleží na pedagogovi, který mapování provádí.

4. Sociometrie - sociometrické šetření slouží ke zmapování situace ve skupině, a to prostřednictvím měření sociálních vztahů uvnitř skupiny, kde se členové bezprostředně znají. Šetření provádí ŠMP.

5. Práce se třídou - pro práci se třídou je vhodné využití komunitního kruhu, který provádí ŠMP, VP, TU - komunitní kruh – jednoduchá metoda sloužící k pojmenování problémů ve třídním klimatu a k nastavení pravidel (je nutná zpětná vazba).

6. Závěrečná zpráva - závěrečnou zprávu vypracovává ŠMP. Zpráva je důvěrná, obsahuje závěr šetření a doporučení pro ozdravení, možná rizika.

7. Informování pedagogů - seznámení pedagogického sboru s problémem - popis dění ve třídě, společné kroky k řešení, role pedagoga v problému

8. Schůzka s rodiči v případě závažnějších forem šikany - písemnou formou vedení školy vyzve zákonný zástupce agresora i oběti k návštěvě školy, svolá „mimořádnou“ schůzku všech rodičů (účast na schůzce TU, VP, ŠMP, ředitel školy), seznámení rodičů s problémem – obecně, ne jmenovitě!, pokud má zákonný zástupce zájem o konkrétní jména, jednáme s ním vždy individuálně

9. Výchovná komise - zákonní zástupci problémových žáků jsou na výchovné komise zváni písemně. Struktura výchovné komise se liší pro agresora a pro oběť.

10. Práce se třídou - prevence:

- pracuje se na ozdravení třídy
- nastaví se nová funkční pravidla třídy
- třídnické hodiny pravidelně jednou za 14 dní, v rámci těchto hodin probíhá intenzivní práce se třídou
- dbáme na bezpečné klima, sledování třídy
- dodržujeme kamarádské vztahy (spolupráce učitel + žáci)
- jednotné a důsledné vystupování pedagogů ve třídě
- pořádáme školní výlety, adaptační pobyty pro stmelení kolektivu

4.5.4 Scénář první pomoci pro neobvyklou počáteční šikanu

Její řešení vyžaduje doladění základního postupu, zkušenosti a proto také musí být řešena nezávislým specialistou na šikanu. Je zde nutné promyšleně zorganizovat chráněné rozhovory se svědky a někdy je potřeba úzká spolupráce se sociálním kurátorem. Musíme komplikace ve vnějším obraze zachytit a promyslet, co to znamená pro doladění diagnostiky a nápravy šikany.

4.5.5 Základní krizový scénář pro výbuch pokročilé šikany – Poplachový plán pro tzv. školní lynčování

1) První (alarmující) kroky pomoci

- zvládnutí vlastního šoku – bleskový odhad závažnosti a formy šikany
- bezprostřední záchrana oběti, zastavení skupinového násilí

2) Příprava podmínek pro vyšetřování

- zalarmování pedagogů na poschodí a informování vedení školy;
- zabránění domluvě na křivé skupinové výpovědi;
- pokračující pomoc oběti (přivolání lékaře);
- oznámení na policii, paralelně – navázání kontaktu se specialistou na šikanování, informace rodičům

3) Vyšetřování

- rozhovor s obětí a informátory;
- nalezení nejslabších článků nespolupracujících svědků;
- individuální, případně konfrontační rozhovory se svědky;
- rozhovor s agresory, případně konfrontace mezi agresory.

4) Léčba

- metoda vnějšího nátlaku a změna konstelace skupiny.

4.5.6 Celková léčba pro třetí stádium šikanování s běžnou i komplikovanou formou

Vzhledem k velké závažnosti celého problému je nutná úzká spolupráce s nezávislými odborníky na léčení šikany. Již při šetření je nutné dohodnout další postupy léčby s externími spolupracovníky a s jejich pomocí modifikovat Rámcový třídní plán pro danou specifickou situaci. Pravidelně kontrolovat dodržování navržených postupů a konzultovat další vývoj situace ve třídě.

4.6 PRIMÁRNÍ PREVENCE V TŘÍDNÍCH HODINÁCH

4.6.1 Třídní učitelé sledují vztahy ve třídě, podílí se na rozvoji pozitivních vztahů mezi žáky a na zlepšení třídního klimatu – průběžně. Každá třída na začátku školního roku vypracuje svá „Pravidla třídy“ a řídí se jimi.

4.6.2 Třídní učitelé seznámí žáky se školním řádem, při řešení výchovných a vzdělávacích situací odkazují na formulace školního řádu – 1x ročně, průběžně. Žáci jsou poučeni o tom, co je a co není šikana, na koho se mají obrátit, mají-li na šikanu podezření.

4.6.3 Ředitel školy stanoví přesný roční plán třídnických hodin a rámcový obsah těchto hodin – 1x ročně.

4.6.4 Třídnické hodiny jsou věnovány diagnostice a budování zdravých vztahů v třídním kolektivu – průběžně.

4.7 PRIMÁRNÍ PREVENCE VE VÝUCE

4.7.1 Téma prevence šikanování je zapracováno do jednotlivých předmětů (prvouka, vlastivěda, výchova ke zdraví, výchova k občanství, tělesná výchova, výtvarná výchova).

4.7.2 Učitelé se soustředí na rozvíjení pozitivních vztahů mezi žáky, pracují s pravidly třídy a dynamikou třídního kolektivu, spoluvytvářejí bezpečné prostředí školy.

4.8 PRIMÁRNÍ PREVENCE VE ŠKOLNÍCH I MIMOŠKOLNÍCH PROGRAMECH MIMO VYUČOVÁNÍ

4.8.1 ZŠ provádí prevenci o přestávkách a při všech činnostech organizovaných školou (exkurze, výlety, vycházky, kroužky, školní družina).

4.8.2 Obsahem mimoškolních akcí musí být i budování zdravých vztahů v kolektivu třídy a prevence negativních jevů šikanování. Zodpovídá vedoucí mimoškolní akce při každé akci.

4.8.3 Žáci mají možnost využívat schránku důvěry, konzultace výchovné poradkyně, e-mailových adres pracovníků školy.

4.9 OCHRANNÝ REŽIM

4.9.1 Ředitel školy vydá školní řád, který obsahuje pravidla chování ve škole, zakazuje násilí žáků vůči spolužákům a stanoví způsob potrestání.

4.9.2 Ředitel školy zajistí seznámení se školním řádem zaměstnance školy, žáky školy a jejich zákonné zástupce – 1x ročně.

4.9.3 Ředitel školy vydá plán dohledů nad žáky, zaměří se na dohled pedagogů o přestávkách, před začátkem vyučování, a to hlavně v prostorách, kde k šikanování již došlo nebo kde by k němu mohlo docházet – 1x ročně, průběžně.

4.9.4 Školní metodik prevence pravidelně kontroluje schránku důvěry, informace z ní vyhodnocuje, popřípadě předává k řešení – průběžně.

4.9.5 Ředitel školy stanoví minimální kompetence k zajištění bezpečného klimatu ve škole pro všechny skupiny zaměstnanců školy (nepedagogický personál, učitelé, vychovatelé, třídní učitelé, školní metodik prevence, vedení školy, ...) – 1x ročně.

4.10 SPOLUPRÁCE S RODIČI

4.10.1 Ředitel školy zajistí informování rodičů o postupu školy proti šikaně, o možné spolupráci v případě podezření na výskyt šikany:

- webové stránky školy;
- zpravodaj pro rodiče o programu školy proti šikaně,
- informace na pravidelných třídních schůzkách s rodiči;
- možnost kontaktovat kohokoli z pedagogických pracovníků ve škole po předchozí domluvě.

4.11 ŠKOLNÍ PORADENSKÉ SLUŽBY

4.11.1 Ředitel školy zajistí, aby zaměření poradenské služby dle vyhlášky č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb, obsahovala i prevenci sociálně patologických jevů, zejména šikanování.

4.11.2 Ředitel školy zajistí poradenské služby personálně (zodpovědní pracovníci).

4.11.3 Ředitel školy vytvoří podmínky pro poskytování poradenských služeb.

4.12 SPOLUPRÁCE SE SPECIALIZOVANÝMI ZAŘÍZENÍMI

4.12.1 Ředitel školy zajistí, aby při předcházení případům šikany a při jejich řešení spolupracovali zaměstnanci školy s dalšími institucemi a orgány. Jedná se zejména o zaměstnance: vedení školy, školní metodik prevence, výchovný poradce.

4.12.2 Školní metodik prevence zpracuje místně příslušný přehled institucí a organizací včetně kontaktů.

název	kontakt
Pedagogicko-psychologická poradna	382213387, 724831376
OSPOD	382 504 106
Městská policie	382 521 389, 737 104 903
Policie ČR Obvodní oddělení	974 235 730
Metodik prevence při Pedagogicko-psychologické poradně	382213387, 606383129
Krajský školský koordinátor prevence	386 720 756

4.13 VZTAHY SE ŠKOLAMI V OKOLÍ

4.13.1 Projednat s řediteli základních škol regionu spolupráci při řešení šikany, kdy se jí účastní žáci z různých škol.

4.13.2 Projednat s řediteli základních škol regionu předávání informací o problémových žácích při přechodu na jiné školy a dohodnout koordinaci škol při společných akcích (soutěže).

5. PREVENTIVNÍ A KÁZEŇSKÁ OPATŘENÍ

5.1 Za bezpečnost ve škole a v rámci vzdělávání je odpovědný ředitel školy. Při nastalých problémech projeví šikany zastaví ataky žáků a přijme vhodná opatření (kontrola, hospitace

v hodinách, otevřenost vůči stížnostem žáků i pracovníků školy, ...). Důležité je řešit situaci v zárodku a nepopírat existenci šikany již při prvních projevech.

5.2 Škola má k dispozici pro zastavení násilí agresorů běžná, ale i mimořádná nápravná opatření:

- výchovná opatření (napomenutí a důtka třídního učitele, důtka ředitele školy; podmíněné vyloučení a vyloučení ze školy – nelze použít v případě žáka, který plní povinnou školní docházku);
- snížení známky z chování;
- třídní učitel ve spolupráci s výchovným poradce zpracuje individuální výchovný program pro žáka;
- vyloučení ze školy při opakování násilí po rozhodnutí výchovné komise – nelze použít v případě žáka, který plní povinnou školní docházku;
- ředitel školy doporučí rodičům dobrovolné umístění dítěte do pobytového oddělení střediska výchovné péče, případně doporučí realizovat dobrovolný diagnostický pobyt žáka v diagnostickém ústavu;
- ředitel školy podá návrh orgánu sociálně-právní ochrany dítěte k zahájení práce s rodinou, případně k zahájení řízení o nařízení předběžného opatření či ústavní výchovy s následným umístěním v diagnostickém ústavu